

در ضرورت توجه

از آغاز دوره صفویه، مذهب شیعه دوازده امامی در ایران رسمیت یافت و امروزه ایران مهم‌ترین کشور شیعی جهان به شمار می‌رود. پیشینه تشیع در ایران به نیمه دوم قرن اول هجری برمی‌گردد و تشیع در ایران به تدریج گسترش یافته است. خوزستان، قم، آوه، کاشان و اطراف ری از نخستین کانون‌های تشیع امامی و مازندران، مرکز تشیع زیدی و خاستگاه دولت علویان طبرستان در نیمه قرن سوم هجری هستند. با توجه به گره خوردن تاریخ ایران پس از اسلام با تشیع به‌ویژه در روزگار پس از حمله مغول و از آغاز تأسیس دولت صفویه تا به امروز، لزوم آشنایی دبیران تاریخ با تاریخ تشیع در ایران، واضح و روشن است. البته تشیع ایران در پیوند با سایر کانون‌های شیعی مانند عراق و هند بوده است و توجه به تاریخ تشیع را نباید محدود به حوزه ایران کرد.

توجه به تاریخ تشیع در ایران معاصر، مرهون تلاش‌های برخی از علما و دانش‌آموختگان حوزه، استادانی همچون مرحومان احمدی میانجی، سید جعفر مرتضی عاملی و سید جعفر شهیدی است. البته مرحوم استاد شهیدی بعدها چهره‌ای دانشگاهی شد؛ راهی که استاد رسول جعفریان به‌عنوان مهم‌ترین شاگرد سید

❖ آثار تألیفی مانند کتاب‌های **رسائل النبی و الوصی، من أدب التشیع بخوارزم، ادبیات سیاسی تشیع و سلسله قیام‌های شیعه** و مقالاتی چون «معیار مشروعیت خلافت در چالش حسینیان با دولت عباسی»، «مبانی مشروعیت خلافت فاطمیان مصر»، «جایگاه موالی در کوفه و انگیزه آنان در قیام مختار»، «کمیت بن زید اسدی، شاعر ستیهندۀ شیعی»، «وضعیت سیاسی عصر امام کاظم(ع)»، «نقش آل بویه در برپایی مراسم و مواسم شیعه» و...؛

❖ آثار ترجمه‌شده، مانند کتاب‌های **حجر بن عدی انقلابی شهید، فاطمه دختر امام حسین(ع)** و مقاله «سیره امیر مؤمنان علی(ع)».

افزون بر این‌ها، استاد، راهنمایی یا مشاوره پایان‌نامه‌ها و

سه به تاریخ تشیع

دکتر سعید طاووسی مسرور

بسم الله درباره هر یک از این عرصه‌ها منابع خوبی در دسترس اند که برای نمونه به برخی از مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود:

- ❖ منابع تاریخی شیعه تا قرن پنجم/ محمد رضا هدایت پناه؛
- ❖ منابع تاریخ تشیع/ منصور داداش‌نژاد؛
- ❖ گزیده کتاب‌شناسی تاریخ تشیع/ مصطفی صادقی و حامد قرائتی؛
- ❖ تاریخ‌نگاران شیعه (تا پایان قرن هفتم هجری)/ علی امامی‌فر؛
- ❖ منابع تاریخ ائمه اطهار(ع)/ حسین مرادی‌نسب؛
- ❖ دولت‌های شیعی در تاریخ/ محمد علی چلونگر و سید مسعود شاه‌مرادی؛
- ❖ تاریخ اجتماعی شیعیان/ محسن الویری.

همچنین مجله پژوهش‌نامه تاریخ تشیع به صورت تخصصی به انتشار مقالات درباره عرصه‌های مختلف تاریخ تشیع می‌پردازد. در سابقه مجله رشد آموزش تاریخ نیز مطالب متعددی در تاریخ تشیع دیده می‌شود که می‌توانند محل رجوع دبیران محترم تاریخ باشند.

رساله‌هایی در حوزه تاریخ تشیع را بر عهده داشتند که از جمله آن‌ها پایان‌نامه ارشد بنده درباره جابر بن یزید جعفی در رشته تاریخ تشیع است. شایان ذکر است که ایشان مؤسس رشته تاریخ تشیع در دوره کارشناسی ارشد هستند و این کار را با همراهی دکتر محسن الویری به انجام رساندند و این رشته نخستین بار در دانشگاه امام صادق(ع) ارائه شد.

از دیگر فعالان این عرصه، استاد رسول جعفریان بوده است که آثاری درخشان در این حوزه همچون **اطلس شیعه، حیات فکری سیاسی امامان شیعه و تاریخ تشیع در ایران** دارد. حوزه مطالعاتی تاریخ تشیع، خود، به عرصه‌های مختلف تقسیم می‌شود که دبیران تاریخ می‌توانند به اقتضای نیاز و علاقه‌شان در یک یا چند مورد از آن‌ها فعال باشند و به مطالعه و پژوهش بپردازند: مفهوم تشیع، تاریخ پیدایش تشیع، تاریخ و سیره امامان شیعه، تاریخ سیاسی شیعه، تاریخ اجتماعی شیعه، تاریخ‌نگاری شیعه، فرقه‌های شیعه، تاریخ تشیع از دیدگاه مستشرقان، نقش شیعه در علم، فرهنگ و تمدن جهان اسلام، از جمله این عرصه‌ها هستند.